Jan en Auke-Willem leren hoogbegaafde kinderen vallen en opstaan

Hoogbegaafde kinderen halen op de basisschool vaak hoge cijfers zonder er veel voor te doen. Het lijkt goed te gaan, terwijl ze zich soms eenzaam en onbegrepen voelen. Bij De Mansarde, de plusklas van Stichting Noventa, werken ze daarom met Calliope: een methode die deze kinderen leert hoe je moet leren. Plusklasleerkrachten Jan Mellink en Auke-Willem Kampen ontwikkelden de methode tien jaar geleden, vanuit één overtuiging: een hoogbegaafd kind heeft net zo goed begeleiding nodig als ieder ander kind.

Jan was ruim tien jaar geleden bovenbouwcoördinator toen zijn directeur hem vroeg een plusklas op te zetten. Ook Auke-Willem, toen nog leerkracht, kreeg die vraag. Toen de plusklas al snel bovenschools werd, voor leerlingen van meerdere scholen, kwamen de twee bij elkaar terecht. “Het klinkt wat raar, maar we werden eigenlijk tot elkaar veroordeeld”, zegt Jan. De klik was er meteen. Inmiddels is Jan met pensioen en houdt hij zich alleen nog bezig met het verder uitwerken van de methode. Auke-Willem geeft vijf dagen per week les aan plusklassen van drie stichtingen, waaronder Noventa.

Vijf minuten van tevoren doorlezen

Hoogbegaafde leerlingen vertrouwen vaak op hun goede geheugen en komen daar op de basisschool ver mee. “Ze kunnen vijf minuten van tevoren de boel even doorlezen en dan blijft het lang genoeg hangen voor een heel hoog cijfer”, zegt Auke-Willem. Hij vat het scherp samen: “Simpel gezegd: ze weten niet hoe ze moeten leren.” Zodra ze op het voortgezet onderwijs op hun eigen niveau terechtkomen, lopen ze alsnog vast.

Op de basisschool valt dat nauwelijks op, want hun cijfers zijn prima. Jan heeft collega's geregeld horen zeggen: ‘Geef hem wat moeilijker materiaal, zet hem op de gang aan het werk en dan komt hij er wel.’ Zo werkt het niet, zegt hij. “Als je iets niet traint, kom je er niet.”

Jan en Auke-Willem zien ze daarom als kinderen met een leerachterstand in plaats van een voorsprong. Ze geven de kinderen bewust opdrachten die ze niet in één keer kunnen. “Dat betekent heel veel vallen, en wij helpen ze constant weer opstaan.”

Een eigen methode

Jan en Auke-Willem keken eerst rond op andere scholen. Daar zagen ze vooral smart games en lesmateriaal met meer of moeilijkere stof. “Maar niet zozeer het begeleiden van de kinderen in wat ze nodig hadden”, zegt Jan. Ze besloten hun eigen materiaal te ontwikkelen: Calliope, vernoemd naar de Griekse muze van de redekunst. Daarbij gingen ze uit van de problemen waar hoogbegaafde kinderen het vaakst tegenaan lopen. “Ze zijn allemaal hoogbegaafd, maar ze zijn ook allemaal anders”, zegt Auke-Willem. Alles wat ze bedachten, testten ze in hun eigen klassen, tot in principe elke leerkracht met de methode kan werken.

Vijf keer per jaar een nieuw spel

De methode is opgebouwd als een spel dat de kinderen vijf keer per jaar spelen, steeds in een blok tussen twee vakanties. Elk blok heeft dezelfde onderdelen en een ander thema. Gewone schoolvakken vielen af, want die krijgen de kinderen al. “We hebben besloten om onze innerlijke nerds te omarmen”, zegt Auke-Willem. Bij cryptozoölogie onderzoeken de kinderen bijvoorbeeld of het monster van Loch Ness echt zou kunnen bestaan. Zo spreken ze ook hun creatieve denkvermogen aan.

Elke week volgen de kinderen colleges, waarbij ze aantekeningen en flashcards maken. “Als je aantekeningen maakt, verplicht je jezelf om de aandacht erbij te houden. ”Ondertussen werken ze in een team aan een blokopdracht, zoals een bordspel of een kijkdoos. Elk blok eindigt met een toets. Met een 7 of hoger gaat een kind een level omhoog, tot level 15. De toetsen worden steeds lastiger, met open vragen en later ook Engelse woordjes. “Als ze level 15 halen, hebben ze geen problemen meer met leren.”

Zeven dagen in de week

Elke week krijgen de kinderen *schuiswerk* mee: huiswerk voor op school, waardoor ook de eigen leerkracht ziet waar een kind vastloopt. Daarnaast kiest elk kind per blok een bouwsteen, een executieve functie waar het thuis en op school aan werkt. “Wij zien deze kinderen eigenlijk als zorgleerlingen”, zegt Auke-Willem. “En zorgleerlingen krijgen vijf dagen per week begeleiding.” Jan vult aan: "Zo'n kind is niet één dag hoogbegaafd. Dat is het zeven dagen in de week."

Een eerste onvoldoende

Bij alles wat de kinderen maken horen rubrics, met vooraf duidelijke eisen. Hoe confronterend dat kan zijn, merkte een jongen die zijn artikel voor de lol ook in het Chinees had vertaald. Jan legde eerst de rubric ernaast. Het artikel voldeed niet en de jongen kreeg de eerste onvoldoende van zijn leven. “Hij heeft daar op dat moment zoveel van geleerd.”

Een onvoldoende is bij Calliope geen afrekening. “Het betekent dat dit kind heeft ontdekt dat hij of zij nog iets te leren heeft”, zegt Auke-Willem. Daar is zelfs een van zijn achttien valkuilkaarten voor. Tegenover ‘Ben ik een loser misschien, want ik haalde geen 10’ staat daar ‘In geval van stress, ben ik tevreden met een 6!’

Een stukje eenzaamheid

Een andere kaart gaat over iets wat Jan en Auke-Willem bij veel kinderen zien. “Er zit een stukje eenzaamheid achter hoogbegaafdheid. De meeste mensen met wie je omgaat, kunnen jou niet begrijpen. En jij hen misschien ook niet.” Op die kaart staat ‘Ik ben anders dan jij. Pas je aan aan mij.’ De betere gedachte eronder: ‘Ik ben de uitzondering. Aan mij de verandering.’ Zo leren ze toch met anderen op te trekken.

Uitdagen doet een beetje zeer

Ouders zijn vooral blij dat hun kind gezien wordt. “We gaan uw kind uitdagen, maar uitdagen doet altijd een beetje zeer”, zegt Jan steevast tegen ouders. Nieuwe leerlingen willen in het begin vaak opgeven: het lukt niet in een of twee keer, dus denken ze dat ze het niet kunnen. Na een paar maanden hebben de meesten het ritme te pakken. “Dan hebben ze ontdekt: hé, ik kan het ook.”

Een advies aan leerkrachten en ouders

Na tien jaar plusklas weten Jan en Auke-Willem goed wat deze kinderen nodig hebben van de mensen om hen heen. Leerkrachten geeft Jan mee: “Behandel dat kind als elk ander kind. Kijk naar wat het nodig heeft en denk niet: die redt zich wel.” Ouders vinden het soms lastig om bij school door te dringen. Voor hen heeft Auke-Willem één boodschap: “Blijf vechten voor je kind, zodat ook jouw kind het onderwijs krijgt dat het nodig heeft.”

Nooit af

Af is de methode voor Jan en Auke-Willem nooit. “We zijn allebei van die halve zolen die nooit tevreden zijn”, zegt Jan. Dit schooljaar zit er voor het eerst alles in wat ze in tien jaar hebben geleerd. Na een presentatie bij Het Samenwerkingsverband Friesland (SWF) kregen ze te horen: “Probeer het alsjeblieft te verkopen, want dit is goud.” Jan loopt de methode nu nog een laatste keer zorgvuldig door. Hun wens voor de nabije toekomst is dat een uitgeverij Calliope oppakt, zodat ook kinderen op andere scholen leren hoe je moet leren.